

LIKUTÉ SZICHOT

לקוטי שיחות

A LUBAVICSI REBBE,
MENÁCHEM M. SCHNEERSON

beszédeinek gyűjteménye

36. szám

Ki técé

Próba kiadás

Chábád Lubavics Nevelési és Oktatási Egyesület

2018

5778

Fordította
Kovács Jichak rabbinövendék
Köves Slomó rabbi

Lektorálta
Oberlander Báruch rabbi
Köves Slomó rabbi

© Chábád Lubavics Egyesület
2018

Kiadó: Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület
1052 Budapest, Károly krt. 20.
Telefon/fax: (36 1) 267-5746
info@zsido.com
www.zsido.com

ISBN 978-963-7533-57-0

Megjegyzés

A főszövegben a szögletes zárójellel jelölt vagy a kisebb betűvel szedett szöveg a fordító kiegészítése.

A számmal jelölt lábjegyzetek az eredeti jiddis kiadás tükröfordításai, a betűvel jelöltek az angol fordításokban lévő lábjegyzetek, illetve a magyar fordítók és lektorok kiegészítései.

Ki técé

Megtérés, önvizsgálat és erkölcsi védő korlátok

I.

Védőkorlát az élet új helyzeteiben

Küzdelem a testtel és az állati ösztönnel

1. Eheti tórai szakaszunk, a *Ki técé* a következő szavakkal kezdődik: Ha kivonulsz háborúba ellenséged ellen és kezdedbe adja őt az Örökkévaló, a te Istened és te foglyokat ejtesz közüle.¹

Fenti tórai vers a spirituális közegünket írja le metaforikus formában. Ennek értelmében fejtegeti az Álder rebbe a *Likuté Torában*², hogy az „ellenséged” kife-

zés itt a testnek és az állati ösztönléleknek felel meg, amikkel szemben – csak úgy, mint a valódi ellenségeink ellen – ki kell vonulnunk, s megküzdenünk velük.

Ez persze nem azt jelenti, hogy meg kellene törnünk testünket és az állati ösztönleket.³ Éppen ellenkezőleg! Lehetőleg csiszolnunk kell őket, és finomítanunk rajtuk.⁴ Ez azonban így is egy küzdelem, ugyanis, önként hogy nem akarják alá-

^[1] 5Mózes 21:10.

² *Likuté Torá, Téce* 35b. oldal.

^[3] Lásd a Báál sém tov értelmezését a „Ki az igazi hős? Aki legyőzi indulatát, ösztönét.” (*Az atyák bölcs tanításai* 4:1.) misnai tanításához: a misnai idézet azt emeli ki hogy legyőzni kell az indulatot, de nem megtörni, vagy megsemmisíteni. Az ösztön megtörése nem igényel különösebb erőfeszítést, legyőzni azonban már valódi kihívást támaszt felénk. Legyőzni ugyanis annyit tesz mint folyamatos ellenőrzés, kontroll alatt tartani, hogy a benne rejlő erőt és potenciált a jó ügy szolgálatába állítsuk, ahogy azt az Írás-vers is mondja: „a termések bősége a marha (ez eufemisztikus megfogalmazása a jécer hárának, vagyis az állati ösztön léleknek) erejében van” (*Példabeszédek* 14:4.). *Keter sém tov, Kiegészítések* 91. bekezdés. Lásd lejjebb, 6. lábjegyzet.

^[4] Lásd a Báál sém tov értelmezését a „ha látod gyűlölőd szamarát leroskadva terhe alatt, távol legyen tőled, hogy magára hagyjad, segítsd fel vele együtt” tórai vershez: „Ha látod gyűlölőd szamarát” – tehát amikor jobban szemügyre vesszük az anyagságot (*chomer*) és a testet, abban saját „el-

lenségünket” fogjuk felfedezni, a folyamatosan az istenire sóvárgó, és a spiritualitást kereső lélek gyűlölőjét. Sőt, azt fogjuk tapasztalni, hogy az az Isten által rá testált teher- tehát a Tóra és a micvák, amiket a Isten a test csiszolásának, finomításának érdekében adott – alatt összeroskad, mivel lusta azokat teljesíteni. Ezt látva még az is megfordulhat fejünkben, hogy esetleg „magára hagyjuk” küldetése teljesítésének küzdelmében, s annak megsegítése helyett inkább egyfajta önsanyargatásba kezdünk, hogy ezzel legyűrjük a test anyagságában rejlő kihívásokat. Az ilyen attitűdben azonban sosem fogjuk meglelni a Tóra fényét. Ehelyett arra van szüksége [a testnek] hogy „segítsd fel”, azaz a test „megtisztítására és finomítására, és nem pedig arra hogy sanyargatása által megtörjük.” *Keter sém tov, Kiegészítések*, 16. bekezdés, *Hájom jom*, svát 28.

A „testünkkel szemben viselt háborút” tehát nem aszketizmuson, és önsanyargatáson keresztül kell megvívunk. A testet egészségben és jó erőben kell tartanunk, ahogy azt a Maimonidész törvénye is kifejezi: „Mindig biztosítanunk kell a test egészségét és erejét, hogy lelkünk is állha-

vetni magukat ezen megtisztulásnak. Sőt! A velük való küzdelem időnként kifejezetten embert próbáló lesz, mivel az állati ösztön lélek „már korábbról ott van, hogy lelkünket a maga igazáról gyözködjé.”⁵

Az Írás éppen ennek értelmében mondja: „Ha kivonulsz háborúba.” Meg kell vívjuk a háborút, ugyanis egyedül ekkor válhat valósággá az is, hogy „kezedbe adja őt az Örökkévaló” – tehát hogy mi győzedelmeskedjünk és ne – Isten ments – fordítva.

Ha ennek megfelelően járunk el, akkor a győzelem mellett, még a „foglyokat ejtesz közüle” jutalmában is részesülni fogunk, amely a fizikaiságban rejlő isteni szikrák megeléjét jelenti, azaz „a termések bősége a marha erejében van” eszmeiségének megvalósulását.⁶

Miért mondunk áldást a veszély elhárítására?

2. Egyszer egy levélben a következő kér-

dést intézték hozzám: A „Ha új házat építesz, csinálj korlátot tetődre”⁷ parancsolatát azon célból rendelték el, hogy ezzel az óvintézkedéssel előzzék meg az esetleges balesetet. A parancsolat alapjául szolgáló Írás-vers folytatása is ezt támasztja alá: „hogy ne hozz vérbűnt házadba, ha valaki leesik arról.”⁸ Maimonidész mondja egy helyen, hogy a veszély megelőzése érdekében elrendelt parancsolat⁹ megcselekvése előtt nem mondunk áldást. Ugyanebben a fejezetben¹⁰ mondja azonban azt is, hogy amikor tetőnkre korlátot húzunk, arra a következő áldást kell mondanunk: „Áldott vagy Te Örökkévaló, aki megszentelt minket a parancsolataival, és elrendelte a korlát építés parancsolatát!”

A látszólagos ellentmondás könnyen feloldhatnánk azon érveléssel, hogy a „ne hozz vérbűnt házadba” elvének az áthágását más módokon, a korlát építése nélkül is elkerülhetjük. Korlátot csak

tatos legyen Isten tudásában. Lehetetlen ugyanis elmélyedni és megérteni a bölcsesség különböző területeit, ha betegek vagyunk, vagy valamelyik testrészünket fájlaljuk...A test egészségben és jó erőben tartása az Isten-szolgálat megfelelő útja.” *Az emberi magatartás szabályai* 3:3. és 4.1. Lásd *Likuté szichot* 2. kötet 473. oldaltól és 530. oldaltól. Lásd még „*To Be One With The One*”, *The Mystical Tradition*, 14–15. fejezet.

⁵ [Zohár 1:179b. A *jécer hára* létében megelőzi a *jécer* tovot, mivel az az emberrel együtt születik meg (lásd *1Mózes* 8:21.: „az ember szívének indulata gonosz ifjúságtól kezdve;” Rási: azon pillanattól kezdve, hogy a magzat rászánja magát hogy az anyai méhben éljen, a *jécer hára* is benne él), míg a *jécer tov* csak érettségünknek idején, tehát a bár-micva és bát-micva kortól költözik belénk. *Ávot dórabi Nátán* 16:2; *Midrás Kohelet rába* 4:13.

és 9:15. Lásd még *Likuté szichot – Bámidbár, Mátot* 232. oldal.] – Lásd még *Széfer hámaámárim* 5709, 228. oldaltól.

⁶ *Példabeszédek* 14:4. A „marha” az állati ösztön léleknek a metaforája, amely óriási erővel és potenciállal rendelkezik. Amennyiben kontroll alatt tudjuk tartani ezt a „marhát”, a benne rejlő erőt, potenciált (a szentség szikráit, a „fogságát”) is képesek leszünk a jóra hasznosítani, amely a „termések bőségében” fog manifesztálódni, amely mesze túl fog mutatni azon a mértéken, mint amit enélkül lettünk volna képesek elérni. Lásd *Likuté Torá, Háázimu* 75b.; feljebb, 3–4. lábjegyzetek és lásd még *Likuté szichot, Vájikrá* 14. lábjegyzet.]

⁷ *5Mózes* 22:8.

⁸ *Uo.*

⁹ *Az áldások szabályai* 11:11.

¹⁰ *Uo.* 8.

is olyan ház tetejére kell építeni, amely tetejének a talajtól számított magassága tíz *tefách* (tenyérszélesség) fölél nyúlik.¹¹ Ezek alapján pedig már azzal is elháríthatjuk a veszélyt, ha egyszerűen csak csökkentjük a tető magasságát, vagy ha a tetőalap szintjét emeljük meg. Sőt, még a tető megdöntésével is hasonló eredményt érhetünk el!¹² Tehát számos más módja is létezik a „ne hozz vérbűnt házadba” parancsolat megtartásának, a korlát megépítése nélkül is. Mindezekből pedig az következik, hogy amikor korlátot építünk, áldást kell mondjunk rá, mivel az egy olyan eszmeiséget is magában foglal, amely a „ne hozz vérbűnt házadra” parancsolatától teljesen függetlenül, önmagában is létezik.

Ezen válasz önmagában véve azonban még mindig nem kielégítő. Ha ugyanis a korlátot mégis csak azon célból építjük, hogy általa egy veszélyt hárítsunk el, akkor végül is megint csak az eredeti problémánál kötünk ki, nevezetesen hogy ilyen jellegű előírásra nem kellene áldást mondanunk?!

A korlát és a veszélymegelőzés két külön parancsolat

A valóság azonban az, hogy a „csinálj

korlátot tetődre” és a „ne hozz vérbűnt házadba” két különálló parancsolatnak minősül, s utóbbi nem függvénye az előbbinek.

Ez a következőkből még világosabban kiderül. Maimonidész egyrészt a parancsolatok meghatározásának alapelvei közt¹³ fektette le azt a szabályt, hogy ami egy parancsolat okaként szolgál, azt nem soroljuk a 613 tórai parancsolat közé. Másfelől azonban azt látjuk, hogy ugyancsak Maimonidész a 613 parancsolat közt, a korlát építésének a rendeletét, mint a 248 tevőleges parancsolat egyikét tartja számon,¹⁴ és a „ne hozz vérbűnt házadra” előírását pedig a 365 tiltó parancsolat közé sorolja,¹⁵ két különálló parancsolatként. Mindezekből pedig egyértelművé válik, hogy a „ne hozz vérbűnt házadra” elsődleges jelentősége nem abban áll, hogy az okot szolgáltatson az „építs korlátot házadra” parancsolatához, hanem az is egy saját jogán létező és külön jelentéssel bíró parancsolat.¹⁶

Maimonidésznek a két dolog különválasztó fenti megállapításainak forrása a Szifré, amelyben az áll, hogy az „építs korlátot a házadra” egy tevőleges parancsolat, a „ne hozz vérbűnt fejedre” pedig egy tiltás.¹⁷

¹¹ Lásd *Bává kámá* 51a. és Rási *uo.*

¹² Amikor a tetőteret dőlésszöggel építjük, azt nemhasználhatjuk szobaként, így ezzel megelőzi a róla való leesés veszélyének a lehetőségét.

¹³ [Maimonidész a *Széfér hámicvot* című művének előszavában ír egy bevezetőt a *Tizennégy alapelv-ről* (*sorásim* – *gyökerek*), amiket úgy kell szemlélni, mint azon szabályokat, amelyek meghatározzák, hogy mely előírások számíttatnak bele a Tóra

613 parancsolatába.] 5. *alapelv.*

¹⁴ *Széfér hámicvot* 1:184.

¹⁵ *Uo.* 2:298.

¹⁶ Általános jellegű az a parancsolat, amely tilt minden olyan dolgot, amik veszélyesek lehetnek, vagy akár halált okozhatnak. Lásd *A gyilkosság és az élet védelmének a szabályai* 9:4. Lásd még *A Tóra-tanulás szabályai* 6:14. (7. pont).

¹⁷ *Szifré, Tércé* 229.

Új életszakaszban, új korlátok kellenek

3. Fenti elvek az Isten-szolgalatban is megjelennek. Amikor egy zsidó egy új épületet kezd felépíteni, fokozott odafigyelésre lesz szüksége. Azon odafigyelés és elővigyázatosság, amelyek birtokában korábbi kísértésein volt képes felülkerekedni, már nem lesznek elegendők.

Múltbéli sikereire építve talán elbizakodik, és „magát áldva majd azt mondja: ezután is béke fog kísérni”¹⁸, vagy is azt fogja gondolni, hogy mivel „élete nagy részét vétek nélkül élte, ezután sem fog vétkezni.”¹⁹ Ezen hibás logikát azonban el kell kerülnie, és mindig szem előtt kell tartsa, hogy amikor egy új épületnek kezd neki, ahhoz mindig új kísértések is fognak társulni. Ahhoz pedig, hogy az új kísértéseknek is ellent tudjon állni, az Isten-szolgalat egy új szintjére kell lépnie!

Amikor átlépjük a tanház küszöbét, hogy kilépjünk a „nagyvilágba”, azzal egyben váratlan élethelyzeteket és új kihívásokat is magunkra vállalunk. Olyanokat, amelyekkel addig még nem volt dolgunk, s amiken éppen ezért csak egy új Isten-szolgalat által leszünk képesek felülkerekedni.

Ehhez hasonlóan kell minden embernek az élethez hozzáállnia, minden egyes nap. A nap első dolga az imádság Isten-szolgalata kell hogy legyen, majd azt követően a Tóra-tanulása,²⁰ hogy amikor elhagyjuk az imának és a halachának a

környezetét, hogy a „világi tevékenységek 39 munkájának kapuján lépünk be”,²¹ akkor az imán és a Tóra-tanuláson keresztül egyfajta spirituális korlátot vonjunk magunk köré. Ez a korlát fogja biztosítani, hogy a világi elfoglaltságainkban való ügyködésünket is mindig az illőség jellemezze, hogy „ne hozzunk vérbűnt a házunkra” és hogy „senki se eshessen le a tetőről.

Az áldás ad erőt a védőkoriáthoz

A fizikai valóságban, a védőkoriát a ház fölé kell érjen, sőt, egészen a tető fölé kell hogy nyúljon. Ezen elvnek – ha csak metaforikus formában is, de – a spirituális valóságban is meg kell jelennie. Amikor védőkoriát húzunk magunk köré, az egy olyan forrásból kell hogy eredjen amely túlmutat rajtunk, amely felettünk áll.

Fentiekből az következik, hogy amikor védőkoriát építünk, akkor nem csak hogy indokolt, de egyenesen kötelező áldást mondanunk rá! Hiszen miként is tudnánk önerőnkől egy olyan koriátot felhúzni, amelynek a forrása felettünk áll?

Bölcseink magyarázzák, hogy a ברכה (*bráchá*, áldás) kifejezés a lehozatal, alávezetést jelenti, mint ahogy a מברוך את הגפן „egy szőlőkacst vezet alá”²² szófordulatban. Ennek értelmében a koriát építésére mondtott áldás szövege a következőt fogja jelenteni:

^[18] Az 5Mózes 29:18. parafrázisa.

^[19] *Jomá* 38b.

^[20] *Sulchán áruach, Orách chájim* 155. fejezet.

^[21] Lásd még korábbról, *Elul* 4. lábjegyzet.

^[22] [*Kilájim* 7:1. A *bráchá* kifejezés az isteni energia folytonosságát biztosító erőt jelenti. Lásd *Zohár* 3:270b-tól.] Lásd a *Torá or* tárgymutatójában jegyzett forrásokat, *bráchá* címszó alatt; valamint *Chájim ádam löváréch* 5638.

„**Boruch áto** (áldott légy) **Hávájá**” – ez Isten azon aspektusára utal, amelyben a világ felett álló, annak korlátoltságát meghaladó „alakjában” jelenik meg.²³ Isten ezen szintű megnyilvánulása, az **Elokénu** (szó szerint Istenünk, amely Istennek a *gvurá* attribútuma általi megnyilvánulását testesíti meg, aki hogy mi is létezhessünk, a *cimcum* folyamatán keresztül húzza magát össze)²⁴ aspektusa révén mintegy összehúzza magát, hogy a világ királyának (**melech háolám**) a az „alakját” öltse fel számunkra.²⁵ És mint király, parancsot adott nekünk (**áser kidösánu bömicvotáv...vöcivánu**). A parancs szó héber megfelelőjének a gyöke a *cávtá*, amely kapcsot, egyesülést, jelent,²⁶ s amely azt hivatott elérni, hogy általa egy kapocs épüljön ki köztünk és Isten között, ezen spirituális védfal felépítése által (**láászot mááke**). Más szóval, ezen áldás azzal a képességgel ruház fel minket, hogy egy legalább tíz tenyérszélesség magasságú spirituális védfalat húzzunk általa a **Briá** világ tetejére, hogy az az **Ácilut** világ alapjaként szolgáljon, ahogy

azt a Jichak Lurja rabbi is magyarázza írásaiban.²⁷

Fejlődés a lélek mind a tíz szintjén

4. A gyakorlatban fenti elvek a következő tanításban öltenek testet:

A Rebbe, az apósom tanította, hogy minden Ros hásáná alkalmával, egy kis többletet kell magunkra vállaljunk a *hidur micvában* (a parancsolatok fokozottabb lelkesedéssel, „díszítéssel” történő megcselekvése), a tiltó parancsolatokhoz kapcsolódó éberségünkben, és a jó magaviseletben.²⁸ Ez még azokra is érvényes, akik egyébként minden tekintetben a kívánt módon élnek, ugyanis ahogy azt a *Tánjá* harmadik könyvéből, az *Igeret hákodesből* is tanulhadjuk,²⁹ minden egyes Ros hásánakor egy új isteni fénynek a kiáramlását tapasztaljuk meg.

Ez a jelen kontextusban sem működik másként. Amikor az Isten-szolgálatnak egy új szintjére lépünk – jelentse az akár azt, hogy a tanházat elhagyva kilépünk a nagyvilágba, vagy akár azt, amikor a napi imát és Tóra-tanulást követően a vi-

[23] Lásd még korábban, Röé 36. lábjegyzet.

[24] Lásd még korábban, 36. lábjegyzet. Isten *Elokim* neve a *gvurá* (szigor) attribútumának a megnyilvánulását jeleníti meg, és ez által ez a neve jelzi azt, amikor összehúzza, korlátolja magát a *cimcum* folyamatában. Ezen szigor, azonban nem valamilyen negatív dolgot jelent. A *gvurá* és a *cimcum* is az isteni szeretetnek és jóindulatnak a megnyilvánulása, mivel csak ez által válik lehetővé Isten teremtményeinek a létezése (lásd *Mystical Concepts in Chassadism* 1. fejezet és 3. fejezet 5. bekezdés). Ezért is mondjuk, hogy Elokim a mi Istenünk (Elokénu), mivel Isten Elokimként való megnyilvánulása a *gvurá* és a *cimcum* által, a mi javunkat szolgálja, és egyedül értünk történik.

[25] A *cimcum* következtében lehetővé vált teremtés, Istennek a „világ királyaként” történő megnyilvánulását idézi elő – lásd még szintén *Or hátfilá* 1. kötet 58. oldaltól azon források antológiájáért, amelyek az áldások szövegét rögzítették.

[26] Lásd még korábban *Vaetchánán* 35. lábjegyzet.

[27] Ezen utolsó mondat a korlát építés *micvájának* a kabbalisztikus jelentésére utal, ahogy azt a Jichak Lurja rabbi (*Ári zl*) is fejtegeti tanításaiban; lásd ott *Sáár hámicvot* és *Széfer hálikutim, Téccé*.

[28] *Széfer háamáárim* – *Kuntreszim* 1. kötet 132. oldal; *Széfer háamáárim* 5698, 24. és 30. oldalakon.

²⁹ *Tánjá, Igeret hákodes* 14. fejezet.

lági teendőink felé vesszük az irányt – azt a korábbiakhoz képest mindig egy többlet erőfeszítés kell hogy kísérje.

A Tóra ezzel összhangban tanítja: „Amikor új házat építesz, tetődre véd-falat kell építs.” Isten felruház minket azzal a képességgel, hogy egy minimum tíz ököl magasságú védfalat húzzunk,³⁰ hogy amikor az új isteni fény jár át min-

ket, az lelkünk mind a tíz attribútumát átjárja – a *chochmá*, *biná* és *dáát* ismer-veitől egészen a cselekvésig hatolva.³¹ Ez már önmagában biztosítékként szolgál arra, hogy „ne hozzunk vérbűnt a há-zunkra”, és hogy „senki se essen le on-nan”,³² sőt még arra is, hogy az „ember ékességére, hogy házat lakják”³³ állapota is beteljesüljön.

(5716–1956. *támuz* 13.)

^[30] *A gyilkosság és az élet védelmének a szabályai* 11.3.

^[31] A „cselekvés” szintje helyezkedik el legalacsonyabban a lélek ismervek sorában, hasonlóan a *málchut* szintéhez. – lásd még korábról, *Softim* 54. lábjegyzet.

^[32] Lásd 5Mózes 22:8., a *Sábát* 32a. és a *Szifré*, *Téce* 229. értelmezésében, a Rásinak idézetében ehhez a vershez.

^[33] *Jesájá* 44:13. [A teljesség ideális állapotának szimbólumaként].

II.

Ámálék emléke – Az „elhülés” elleni védekezés**Emlékezz Ámálékra!**

5. Egyes vélemények szerint a *Záchor* tórai szakasz³⁴ olvasása egy bibliai parancsolat,³⁵ és az „Emlékezzél meg arról, amit tett neked Amalék...”³⁶ parancsolatából ered.

Az „emlékezz” tevőleges parancsolatán túl, a Tórában találjuk az „el ne felejtst”³⁷ tiltó parancsolatát is. Ez a tény szolgáltatja az alapot azon véleményhez is, hogy az Ámálék tettere való megemlékezés kötelezettsége a nőkre is vonatkozik.³⁸ Ugyanis míg általában az időhöz kötött felszólító parancsolatok nem, a tiltó parancsolatok kötelezőek a nőkre vonatkozóan is, és így akkor szükségszerűen a tevőleges előírás is kötelezettséget ró rájuk.

Az a tény, hogy az Ámálék tettere való megemlékezés mindenki számára kötelező jelleggel bír, még jobban kihangsúlyozza annak fontosságát.

Ámálék fizikai megsemmisítése

6. Ámálék fizikai megsemmisítésére³⁹ manapság nincs lehetőség.

Először is, vannak akik úgy tartják, hogy ezen parancsolat kizárólag Izrael királyára vonatkozik,⁴⁰ aki köteles alattvalóit egybegyűjteni, hogy megsemmisítse Ámálék emlékét. Mások úgy gondolják, hogy az minden egyes zsidó kötelessége, azonban abban még ők is egyetértenek, hogy az manapság több okból kifolyólag sem kivitelezhető a gyakorlatban: a) a zsidó nép csak akkor köteles erre, amikor rendelkezik a szükséges hatalmi erővel, és b) akkor is csak abban az esetben amikor azonosítani lehet Ámálék leszármazottjait. Utóbbi bekövetkezte azonban lehetetlen, mivel annak idején Asszíria uralkodója, Száncherib király olvasztótégellyé tette a népeket,⁴¹ s ennek fényében pedig azon elv szerint járunk el, hogy ha bárkit kiemelünk a többségtől, azt is a többség alapján ítéljük meg.⁴²

A Messiás eljövételével ezek a körülmények megváltoznak majd. Izrael rendelkezni fog a szükséges erővel, s Ámálék leszármazottjait is képes lesz felismerni. Ekkor a Messiás által a fizikai értelem-

³⁴ A Purimot megelőző szombaton egy adalék szakaszt olvasunk fel a Tórából, a *Záchor* szakaszát, amely a *Técé* hetiszakasz utolsó három verse: „Emlékezzél meg arról, amit tett neked Ámálék...” Lásd *Mögilá* 29a. és *Rási uo.*

³⁵ *Sulchán áruçh, Orách chájim* 685:7. [Lásd *Encyclopediá Talmudit, árbá párásiot* kezdő szavakkal, 2. bekezdés és *uo. zóchírát Ámálék* kezdő szavakkal, 11. bekezdés.]

³⁶ *5Mózes* 25:17. Lásd *Széfer hámicvot* 1:189.; *A királyok szabályai* 5:5.

³⁷ *5Mózes* 25:19. *Széfer hámicvot* 2:59. Lásd *A ki-*

rályok szabályai uo.

³⁸ Lásd *Minchát chinuch* 603. fejezet (és az *Orchot chájim* 685. fejezetében idézett források). [Lásd *Encyclopediá Talmudit uo.*]

³⁹ *2Mózes* 17:16. és *5Mózes* 25:19.

⁴⁰ Lásd Jeruchám Perlá rabbi kommentárját a *Széfer hámicvot lóráv Szádjá Gáon* című műhöz, 59. ászé (1. kötet, 262a. oldal), valamint szintén ott, 61. párásá (3. kötet, 218b. oldal).

⁴¹ [*Jádájim* 4:4.]; *Bráçhot* 28a.; *Jomá* 54a.

⁴² *Uo.*; *Jomá* 84b.; *Ktubot* 15a. [Ámálék leszármazottjai összekeveredtek más népekkel, így már

ben is eltörölhető lesz Ámálékot, annak valamennyi aspektusában.

Ámálék spirituális megsemmisítése

Iménti kifejtettek a fizikai valóságra vonatkoznak, azonban spirituális Isten-szolgálatunkra vonatkozólag, ezen elvek még manapság sem veszítenek érvényességükből. Ámálék tetteire minden egyes zsidónak emlékeznie kell, s ez még a nőket is kötelezi – még akkor is ha (fizikai értelemben) ők nem is vívnak háborút.⁴³

Ámálék tetteire nem elég ha egy életben egyszer, esetleg évenként egyszer emlékezünk meg: ez minden nap kötelezettséget ró ránk.⁴⁴ És ez már önmagában kifejezi az Ámálék tetteire való memlekezés fontosságát – legalább a spirituális szinten – a mindenkori Isten-szolgálatunkban.

Ne hagyjuk magunkat lehúlni!

7. Ámálék spirituális aspektusa az „*áser kárchá*” összhangban a midrási interpretációval⁴⁵, azaz a „lehűtött téged az úton”⁴⁶ – tehát a Tórának és a micvák gyakorlásának az útján. Ámálék ezen ridegségével, amellyel a Tóra és a micvák iránti lelkesedésünket igyekszik mindig lehűteni nap mint nap meg kell küzdenünk, mivel a tegnapi tanúsí-

tott lelkesedés mára már nem nyújt védelmet. Most, azaz jelen pillanatban is háborút kell viseljünk Ámálékkal szemben.

A napot mindig a lelkünk felmelegítésével kell kezdjük, mielőtt a világi elfoglaltságainkba merülnénk, s azzal egyidőben az Ámálék elleni csatában kezdenénk részt vállalni. Ezt a „spirituális felmelegedést” az ima által érzük el. Az imádságunkban tanúsított lelkesedés fog felvértezni minket azon erővel, hogy a földi tevékenységeinkkel párhuzamosan, az Ámálék elleni háborút is sikerrel vívjuk meg.

Ez pedig maga az Ámálék fizikai megsemmisítésére való felkészülés, amely a Messiás eljövetelével fog beteljesülni, hamarosan, még a mi időnkben.

8. Az üzenet tehát, amit mindenki számára hirdetnünk kell, a következő: az Ámálék elleni háború valamennyi nemzedék háborúja, amit minden egyes nap meg kell vívni. Ezen harcban folyamatos éberséget kell hogy tanúsítsunk, mert még a tegnapi ütközetben aratott diadal sem képes a ma harcát segíteni.

Ugyanez érvényes, nagyszüleinknek és szüleinknek az érdemeire is amelyekre

nem azonosíthatóak. Mivel összességében nézve a maradék népek egyértelmű többséget képeztek Ámálék leszármazottjaival szemben, előzetesen mindenkiről azt feltételezzük, hogy ezen többséghez tartozik. Lásd még szintén *Széfér hámicvot* 1:187.]

[⁴³] *Kidusin* 2b.; lásd *Széfér háchinuch* 603. parancsolat.

⁴⁴ Lásd *Sulchán áruch RSZ, Orách chájim* 60:4.

[Lásd a *Likuté szichot, Smot, Besálách* ii lábjegyzetében idézett forrásokat, valamint lásd még *Encyclopedia Talmudit, zóchirát Ámálék* kezdő szóval, 2. fejezet vége.]

⁴⁵ *Midrás Tánchumá, Téce* 9.; *Psziktá döráv Káhaná, Záchor* szakasza (Buber kiadás, 27. oldal); [Rási idézetében az *5Mózes* 25:18-hoz].

⁴⁶ *5Mózes* 25:18. [Lásd *Likuté szichot – Smot, Besálách* 13. bekezdés.]

bár joggal lehetünk büszkék, de ezen érdemek semmit sem vesznek le a ránk egyénileg háruló felelősségből. Sőt! Még az sem számít, hogy mi magunk személyesen mennyi jót cselekedtünk meg a múltban. Amálék ridegségével szemben folyamatosan meg kell vívni a háborút, mivel már egy pillanatnyi elgyengülés is Amálék inváziójával fenyegethet, valamint az „és megverte az utócsapatodat, mind az elgyön-

gülteket mögötted”⁴⁷ jelenségét vonhatja maga után.

Mindezen elvek a Messiás eljöveteléig vannak érvényben, tehát az „akkor töröld el Amalék emlékét az ég alól”⁴⁸ bekövetkeztéig valamint az „el fogom törölni Amalék emlékét az ég alól”⁴⁹ megvalósulásáig, mihamarább.

(5716–1956.

Záchor szombat szichájából)

[47] 5Mózes 25:18; valamint lásd Rási *uo.*

[49] 2Mózes 17:14.

[48] 5Mózes 25:19.

III.

Elul – Megtérés örömmel

Elul 18. – A megtérés ereje

9. Ma van Cháj Elul napja (elul hónap 18.). A Rebbe, az apósom idézte egyszer idősebb haszidok mondását, miszerint Cháj Elul napja (amely ugyan a dátumot – 18.-a jelöli, de mindeközben azt is jelenti szó szerint, hogy „Elul élete”) „életerővel járja át Elul hónapját.”⁵⁰ Elul hónap jelentősége az elmúlt év spirituális korrekciójában manifesztálódik, hogy az által egy jó és édes új évet érdemeljünk ki. Ennek tükrében pedig Cháj Elul jelentősége az, hogy ezen időszak Isten-szolgálatát étellel töltsse meg. Az Isten-szolgálatot ugyanis nem elég csupán a „betanított emberi megszokás”⁵¹ módján végezni. Sőt! Még ha ezen szolgálatot a megfelelő előkészület és lelki ráhangolódás is előzi meg – nos, még ez sem biztosíték arra, hogy azt vitalitás is fogja jellemezni. Ezen vitalitás és életerő jelenlétét kifejezetten Cháj Elul napja képes előidézni.

A haszidizmus születésnapja

Cháj Elul napja a Báál sém tov születésének a napja is egyben.⁵² A Rebbe, az apósom mondta, hogy a Báál sém tov-

nak nem csak a teste, de a lelke is ezen a napon született meg.⁵³ Sőt, évekkel később az évnek ugyanezen a napján fedte fel magát és kezdte nyilvánosan hirdetni az új irányzat szellemiségét,⁵⁴ így Cháj Elul dátuma, egyben a hászidizmusnak a születésnapját is jelzi.

Az Álder rebbe ezt követően jött, hogy a haszid filozófiát az emberi megértésnek és a rációnak a szintjén közvetítse, amelyvel gyakorlatilag a Chabad haszidizmus alapjait fektette le. Az ő születése ugyancsak Cháj Elul napjára esik.⁵⁵ Cháj Elul napja, ezen történelmi események következtében, a haszidutnak, és azon belül a Chabad haszid filozófia rejtett tanainak a feltárását jelzi. Ebből az is világosan kiderül, hogy ezen nap az Isten-szolgálat valamennyi aspektusát vitalitással, életerővel járja át, és mint tudjuk, a vitalitás szervesen kapcsolódik az örömhöz.

Tsuvá örömmel telve

10. Elul hónap Isten-szolgálatát hagyományosan a *tsuvához* kötődik, ami a múlt felett érzett megbánásban, és a jövőt illető szilárd elhatározásokban kell hogy

⁵⁰ *Likuté diburim* 3. kötet 946. oldal. [Széfer hászichot 5705, 122. oldal.]

^[51] *Jesájá* 29:13.

^[52] Elul hónap 18. napja, 5458 (1698). Lásd *Likuté diburim* 1. kötet 61. oldal.

⁵³ *Likuté diburim* uo. 64. oldal. [A csernobili Náchum rabbi mondta: A Báál sém tov Cháj Elulkor született meg, mind testében, mind lelke nefes és ruách szintjein. „A „testében” itt a valós, fizikai testét jelenti, míg a lelke „nefes” szintjén való

születése azt tükrözi, hogy mestere, a silói Áchijá is ekkor, azaz Cháj Elulkor nyilvánult meg neki; lelke „ruách” szintjén való születése pedig saját magának, a [világ felé történő] megnyilvánulásának az eseményét fedi.]

^[54] Lásd *Likuté diburim* uo. 61. oldal, és az előző lábjegyzet.

^[55] Elul hónap 18. napja, 5505 (1745). Lásd *Széfer hátoldot – Snéor Zálmán rabbi* 2. fejezet.

megfogalmazódjon.⁵⁶ Ez a fajta szolgálat bánattal, melankóliával (*mörirut*) telt.⁵⁷ Ha ez így van, akkor miként lehetséges ezt a fentiek alapján mégis az örömhöz, más szóval a bánat és a melankólia anti-téziséhez kötni?

A választ a Maimonidész törvénykezésén keresztül érthetjük meg jobban.⁵⁸ Ebben azt mondja ki, hogy a parancsolatok végrehajtását mindig örömmel kell hogy tegyünk, mivel azok megcselekvésének a pillanatában tudjuk, hogy éppen az Örökkévaló akaratát teljesítjük. Maimonidész ezen szabályozását a „mert nem szolgáltad az Örökkévalót, a te Istenedet örömmel”⁵⁹ törői versből vezeti le. Figyelembe véve, hogy a *tsuvá* önmagában véve egy micvát is megtestesít,⁶⁰ azt is örömmel kell megcselekednünk.⁶¹ Ebben az esetben azonban, az öröm csupán egy mellékes hozadéka a *tsuvának*, de nem olyasmi, ami magából a micvából fakad, hanem azon tény tudatosításából, hogy éppen egy micvát cselekszünk meg, más szóval az Örökkévaló akaratát.

Az öröm nem ellentétes a keserű önvizsgálattal

Cháj Elul (tehát a haszid filozofia tanításai) azonban éppen azzal az újdonsággal

bír, hogy a *tsuvá* – amely általában véve a bánathoz és a melankóliához kötődik – az örömet is magában hordozza. Éppen ebben tükröződik Cháj Elul aspektusa, amely Elul hónapban megbúvó vitalitást, a benne rejlő életet hivatott kifejezni (Cháj Elul kifejezése ugyanis nem csak Elul hónap 18. napjára utal, hanem annak héber betűkkel kiírt kifejezésében, az Elul hónapban rejlő életre, vitalításra). Az ebben rejlő öröm pedig nincs ellentétben a keserű önvizsgálattal.

Ezt támasztják alá az Áltér rebbének a *Tánjában*⁶² – a *tsuvával* kapcsolatban – megfogalmazott tanításai is, mely szerint a megtérés pillanatában „szívem egyik felében sírás, a másikban pedig öröm lakozik”⁶³. Más szóval, ezen egymással ellentétes érzelmek egyszerre és egyidőben lehetnek jelen egy és ugyanazon dologban. Az Áltér rebbe arra a következtetésre jut, hogy az örömnek még akkor is jelen kell lennie, amikor az állati ösztönlélekkel szemben „éppen haragot kell gyűjtsön (az isteni lélek, a *jécer tov*).⁶⁴ Ezen öröm még ekkor is jelen lehet, mégpedig az isteni lélek valóságának az érzékelésével,⁶⁵ valamint abbéli abszolút bizalmunkból fakadóan, hogy Isten „nem taszít el magától”⁶⁶ és hogy „Néped...

[56] *A megtérés szabályai* 2:2.; *Tánjá, Igeret hátsuvá* 1. fejezet. Lásd még korábról, *Softim* 2. fejezet és 17–18. lábjegyzetek.

[57] Lásd *Tánjá* 26. és 31. fejezet; uo. *Igeret hátsuvá* 7. fejezet.

[58] *A a szukká és a luláv szabályai* 8:15.

[59] [5Mózes 28:47.] Lásd Rábénu Joná kommentárját a *Bráchet* 30b-hez (*vögilu* kezdő szóval); *Sné luchot hábrit, Torá sebiktáv, Távo* (3. kötet, 90d. oldal); *Tánjá* 26. fejezet.

[60] Lásd *Chidusim ubiurim bösász* 1. kötet 18. fejezet.

[61] Lásd „*The Dynamics pf Tsuvah*”, *Deep Calling Unto Deep*, 125. oldaltól.

[62] *Tánjá* 34. fejezet és uo. *Igeret hátsuvá* 11. fejezet.

[63] Ez egy kifejezés a *Zohár* 3:75a-ból.

[64] *Bráchet* 5a.

[65] Lásd *Tánjá* 31. fejezet.

[66] *2Sámuel* 14:14. [Lásd *Tánjá* 39. fejezet vége; vala-

örökre fogják bírni az országot, ültetvényeim csemetéje, kezeim műve a magam megdicsőítésére”,⁶⁷ amelyek együtt azt szavatolják, hogy „minden zsidónak része van a túlvilági üdvösségben.”⁶⁸

Ezek alapján már érthetővé válik, hogy ez az öröm magából a *tsuvából* fakad, annak melankóliájával és a „*jécer hárá* elleni haragjával együtt”, mivel mindeközben tudjuk, hogy isteni lelünk ekkor tér vissza Istenhez.

Elul utolsó 12 napja

11. Cháj Elult és Ros hásánát 12 nap választja el egymástól. A Rebbe, az apósom mondta erről az időszakról, hogy az a lélek-keresés 12 napja, amely az elmúlt évre vonatkozó számadásként szolgál, amelyben minden egyes nap egy hónapért felel.⁶⁹

Már korábban taglaltuk⁷⁰ a szentség tíz szintjének az elvét,⁷¹ azoknak a „világ, az év, és a lélek”⁷² fogalmihoz kötődő kontextusában. Ezek a szintek jelennek meg

az imáink során is, amely olyan mint egy létra, „amelynek alja a földön támaszkodik, teteje pedig egészen az égig nyúlik fel”.⁷³ Más szóval imáink során is egy olyan fokozatosságot követünk, mint amit a létrának az egymást követő fokai testesítenek meg. Lentről, a földről indulunk, s ezen spirituális létrán, tehát az imán, fokozatosan, egyik szintről a másikra lépve jutunk el végül Istenhez. Ezen színteződés a hétköznapi – és a szombati imáink közti különbségben is tetten érhető. Hétköznapi imáink során földi, fizikai jellegű kívánalmainknak adunk hangot, míg szombat napján kizárólag magasztos, Isten dicsőítő érzéseket fejezünk ki.⁷⁴

Ezen két szint a Tóra-tanulmányainkban is jelen van. Ebben különbséget teszünk az a) Tóra kifejtett része (*gáljá döTorá*) – amelyre „a jó és a rossz tudásának fájaként” is szokás utalni, mivel az a fizikai valósággal foglalkozik, amelyet meg kell tisztítanunk (*birurim* Isten szolgálata); valamint b) a Tóra belső, „ezoterikus” része (*pönimiut háTorá*) – amely

mint lásd még *Likuté szichot – Bámidbár, Nászo* 93. oldal. Lásd még *Tánjá, Igeret hátsuvá* 11. fejezet.]

⁶⁷ *Jesájá* 60:21.

⁶⁸ *Szánhedrin* 11.1. (90a.)

⁶⁹ Lásd még korábbról, *Elul* 17. bekezdés (a 103. lábjegyzethez kapcsolódó törzsszöveg rész).

⁷⁰ Az 5716-os év Elul hónap 18-i fárbrengenyének korábbi *szichájában*.

⁷¹ *Kélim* 1:6.; Midrás *Bámidbár rábá* 7:8.

⁷² A *világ-idő-neses (olám-sáná-neses)* témái adják a *Széfer jöcirá* (lásd ott 3:3-tól) című mű központi magját. Ez általában véve tárgyalja a tár, idő és az isteni élet erő (*neses*) fogalmait. Lásd *Likuté Torá, Chukát* 64d. oldaltól. Lásd még később, *Ászeret jömé tsuvá* 2. rész.

⁷³ *1Mózes* 28:12.; *Zohár* 1:266b., 3:306b. Lásd

„*The Dynamics of Prayer*”, *Deep Calling Unto Deep*, 6. és 15. fejezetek.

⁷⁴ Szombat napján tilos anyagi szükségletekre vonatkozó kérést tenni” (Jeruzsálemi Talmud, *Sábát* 15:3.; Midrás *Vájikrá rábá* 34:16.), más szóval olyat, ami egyéni igényeinket fejezi ki (lásd *Sulchán áruach* RSZ, *Orách chájim* 288:8–10; valamint lásd még *uo.* 188:4.). Ezen dolgokért a szombat élvezete (*oneg sábat*) elvének megőrzése végett nem mondunk imát. Ezen elvnek megfelelően a szombatot ugyanis a „minden munkád befejezted, így azokra egyáltalán nem gondolsz” szellemiségének a jegyében kell töltenünk (*Möchliltá* és Rási a *2Mózes* 20:9-hez; lásd *Sulchán áruach* RSZ *uo.* 306:21), másfelől pedig azért, mert az az embert aggodalomra készítetné (*Korbán háédá* a Jeruzsálemi Talmudhoz, *uo.*).

kizárólag az isteni dolgokkal foglalkozik – között.⁷⁵

A Cháj Elul és Ros háásáná közti lélek keresés időszakának, elsősorban a *pönimiut háTorához* kell kötődnie. Ettől függetlenül persze, s ezzel egy időben, mind a 613 parancsolattal, annak rendje és módja szerint kell foglalkoznunk, azok minden apró részletére kiterjedően. Bár „a gyakorlatban a lényeg a tettekben rejlik”,⁷⁶ saját személyes elszámolásunkkal már Cháj Elul napját megelőzően kell hogy végezzünk. Cháj Elul napjának ugyanis – amely a haszid filozófia tanításainak a feltárását, felszínre jutását jelzi – az „amivel atyád a legjobban törődött”⁷⁷ szellemiségében kell folynia. Az eredeti talmudi szövegben a „törődött” kifejezés *záhírként* szerepel, ami a *Zohár* kifejezésére, magyarul a „ragyogásra” utal, más szóval arra, hogy ezen nap az ember egész lényét átragyogó hatással van.⁷⁸ Az említett vitalitásnak, és lélek keresésnek tehát elsősorban a *pönimiut háTorához* kell kapcsolódnia, s nem csak a tanulmá-

nyokat, hanem bizony még az egyéni viselkedésünket illetően is – a haszid szellemiségnek megfelelően – mivel az igazi tanulás az, amelynek elméleti része később a gyakorlatban is manifesztálódik.⁷⁹

Ennek pedig az lesz a következménye, hogy annak fénye a lélek keresés időszakát be fogja ragyogni, annak valamenyi személyes aspektusára vonatkozóan. Sőt, ez a fajta belső számadás pozitív hatást fog gyakorolni a jövőre vonatkozó elhatározásokra is. Ez végül abban fog kicsúcsosodni, hogy mi magunk teljesítjük be „Az utcára omoljanak forrásaid, a piacokra (*chucá*)⁸⁰ vízpatakok” versben foglaltakat tehát a haszid filozófia tanításainak a terjesztését. Ezen terjesztés ráadásul nem csak önmagunkra korlátozódik, hanem bizony környezetünkre tehát a rajta kívül eső közegre, mit héberül *chucának* hívnak⁸¹ is hatással lesz, amely a „Mester eljövetele”⁸² fogja előidézni, azaz a Messiás királyét, hamarosan, még a mi időnkben.

(5716–1956. *Távo hetiszakasz szichájából, Cháj Elul*)

[75] Lásd *Zohár* 3:124b-től, valamint hosszabb kifejtésben a *Tánjá, Igeret hákodes* 26. fejezetében. Lásd még *Kuntresz éc háchájim* 3–5. valamint 11–13. fejezetek, és a *Kiegészítések* 3-ban. Az előző bekezdés értelmében lásd még szintén *Likuté szichot – Brésit, Toldot* 15. bekezdésében, hogy a Tóra kifejtett tanai elsősorban a hétköznapihoz kapcsolódnak, míg a *pönimiut háTorá* szombat napjához.

[76] *Az atyák bölcs tanításai* 1:17.; *Tikuné Zohár* 52:87a. valamint 70:133b. és 134a.

⁷⁷ *Sábát* 118b.

⁷⁸ *Tánjá, Igeret hákodes* 7. bekezdés (valamint az angol fordításban lásd 38. lábjegyzet. Lásd még *Keter sém tov, Kiegészítések* 74. bekezdés.

⁷⁹ *Kidusin* 40b.

[80] *Példabeszédek* 5:16.

[81] Az eredeti héber szövegben szereplő *chucá* kifejezés ebben az esetben arra a szintre utal, ami szó szerint is, valamint minőségében is kívül esik a forrás magasstos szintjétől.

⁸² A Báál sém tov egyszer, egy a sógorának, a koto- vi Ábrahám Gersonnak írt levelében fejti ki, hogy 5507. év Ros háásánajakor lelke felemelkedett, és a Messiás palotájába lépett. Ott a következőt kérdezte a Messiástól: „Mikor jön el a Mester?” A Messiás erre azt felelte: „Amikor a tanításaid felfedtetnek, hogy megismerje őket a világ, és amikor forrásaid kint is csobognak majd... Az lesz a jóindulatnak és a szabadulásnak az ideje.” (*Keter sém tov* 1. bekezdés. Lásd „*Let Your Wellsprings Be Dispersed About*”, *The Mystical Tradition*, különösen a 2. és 5. fejezet.

TARTALOMJEGYZÉK

Técé

Megtérés, önvizsgálat és erkölcsi védő korlátok

I. Védőkorlát az élet új helyzeteiben	3
II. Ámálék emléke – Az „elhűlés” elleni védekezés	9
III. Elul – Megtérés örömmel	10

Kiadványunk próbakiadás.
Amennyiben megjegyzésük, javaslatuk van,
az alábbi elérhetőségeken várjuk azokat:

Telefon: +36 1 268 0183

E-mail: szichot@zsido.com

